

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

CATEHISM

(curriculum diferențiat)

CLASELE A IX-A – A X-A

Filiera vocațională

Profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română)

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 5705/ 21.11.2006

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură trecerea de la cunoaștere la acțiune în formarea elevilor;
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun și curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina *Catehism* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână pentru fiecare din cei doi ani de studiu.

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea *Catehismului* vizează formarea de competențe, valori și atitudini care să-i ofere elevului o imagine de ansamblu privind abordarea teologico-dogmatică a învățaturii creștine, conținută în mod sintetic și organic în Catehismul Bisericii Catolice.

Eșalonat pe cei patru ani de liceu, studiul *Catehismului* îi va deschide elevului orizonturi noi de cunoaștere și de aprofundare a Crezului creștin, a doctrinei sacramentale, a eticii creștine și a practicării rugăciunii. Competențele specifice prezente în programa școlară au în vedere transpunerea acestor cunoștințe teoretice în atitudini și comportamente creștine, menite să-i susțină elevului în mod corespunzător identitatea creștină.

Elaborarea programei școlare de *Catehism* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul preuniversitar. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Repartizarea temelor pe cei doi ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, precum și logica internă a domeniului de studiu.

Programa școlară de *Catehism* este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale, reprezentând ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreaga durată a învățământului liceal;
- valori și atitudini promovate, prin învățarea disciplinei, pe întreg parcursul învățământului liceal;
- competențe specifice (derivate din competențele generale) asociate conținuturi ale învățării – prezentate distinct – pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- lista unităților de conținut, specificată distinct – pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE

1. Definirea noțiunilor fundamentale ale credinței și ale moralei creștine
2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini cotidiene din perspectiva învățaturii Bisericii
3. Utilizarea corectă a terminologiei specifice limbajului religios

VALORI ȘI ATITUDINI

- Manifestarea unui comportament adecvat credinței și moralei creștine în diferite situații concrete de viață
- Dobândirea unor atitudini conștiente și responsabile față de sine și față de ceilalți, în conformitate cu învățătura Bisericii
- Intensificarea vieții spirituale prin practicarea sacramentelor
- Cultivarea toleranței față de pluralismul etic, cultural și religios

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Definirea noțiunilor fundamentale ale credinței și ale moralei creștine

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Sintetizarea principalelor noțiuni necesare pentru aprofundarea adevărurilor de credință	<ul style="list-style-type: none">- Definiție, scop, destinatari, structura catehismului- Definiția și etapele Revelației- Inspirația și Adevărul- Canonul Sfintei Scripturi
1.2. Identificarea adevărurilor fundamentale pe care creștinul le recunoaște prin mărturisirea credinței în Dumnezeu Tatăl	<ul style="list-style-type: none">- Dumnezeu unic, iubitor și milostiv- Dumnezeu atotputernic, creator al cerului și al pământului- Providența divină- Omul, capodopera creației lui Dumnezeu- Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii
1.3. Prezentarea modului în care Dumnezeu a răspuns încercării omului de a-l cunoaște	<ul style="list-style-type: none">- Cristos – plinătatea Revelației- Tradiția apostolică- Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură- Interpretarea tezaurului credinței- Sfânta Scriptură în viața Bisericii

2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini cotidiene din perspectiva învățurii Bisericii

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Analizarea modalităților prin care omul încearcă să ajungă la cunoașterea lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none">- Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu- Cunoașterea lui Dumnezeu în concepția Bisericii- Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman
2.2. Interpretarea modului în care omul răspunde la inițiativa lui Dumnezeu de a se revela	<ul style="list-style-type: none">- Caracteristicile și ascultarea credinței- Limbajul credinței- Credința: unitate în diversitate

3. Utilizarea corectă a terminologiei specifice limbajului religios

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Utilizarea adecvată a limbajului cristologic în prezentarea unor aspecte din catehism	<ul style="list-style-type: none">- Întruparea Fiului lui Dumnezeu- Dumnezeu adevărat și om adevărat- Nașterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria- Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria și viața publică- Pățimirea lui Isus Cristos sub Ponțiu Pilat- Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce- Semnificația îngropării și a coborârii lui Isus în „locuința morților”- Învierea lui Isus Cristos- Înălțarea lui Isus Cristos la cer- A doua venire a lui Isus Cristos

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

Noțiuni introductive

- Definiție, scop, destinatari, structura catehismului

Năzuința omului spre Dumnezeu

- Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu
- Cunoașterea lui Dumnezeu în concepția Bisericii
- Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman

Dumnezeu în întâmpinarea omului

- Revelația lui Dumnezeu
 - Definiția și etapele Revelației
 - Cristos – plinătatea Revelației
- Transmiterea revelației
 - Tradiția apostolică
 - Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură
 - Interpretarea tezaurului credinței
- Sfânta Scriptură
 - Inspirația și Adevărul
 - Canonul Sfintei Scripturi
 - Sfânta Scriptură în viața Bisericii

Credința – răspunsul omului dat lui Dumnezeu

- Caracteristicile și ascultarea credinței
- Limbajul credinței
- Credința: unitate în diversitate

Crezul

- Noțiuni introductive; istoric
- Credința în Dumnezeu Tatăl:
 - Dumnezeu unic, iubitor și milostiv
 - Dumnezeu atotputernic, creator al cerului și al pământului
 - Providența divină
 - Omul, capodopera creației lui Dumnezeu
 - Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii
- Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu
 - Întruparea Fiului lui Dumnezeu
 - Dumnezeu adevărat și om adevărat
 - Nașterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria
 - Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria și viața publică
 - Pătimirea lui Isus Cristos sub Ponțiu Pilat
 - Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce
 - Semnificația îngropării și a coborârii lui Isus în „locuința morților”
 - Învierea lui Isus Cristos
 - Înălțarea lui Isus Cristos la cer
 - A doua venire a lui Isus Cristos

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Definierea noțiunilor fundamentale ale credinței și ale moralei creștine

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Evidențierea adevărilor fundamentale pe care omul le recunoaște prin mărturisirea credinței în Duhul Sfânt	<ul style="list-style-type: none">- Numele, denumirile și simbolurile Duhului Sfânt- Prezența Duhului Sfânt în Sfânta Scriptură,- Prezența Duhului Sfânt în Tradiția Bisericii- Prezența Duhului Sfânt în Magisteriul Bisericii- Prezența Duhului Sfânt în Liturgia sacramentală- Prezența Duhului Sfânt în rugăciune- Prezența Duhului Sfânt în carismele și slujirile din Biserică- Prezența Duhului Sfânt în semnele vieții apostolice și misionare
1.2. Sintetizarea cunoștințelor referitoare la structura și ierarhia Bisericii	<ul style="list-style-type: none">- Constituția ierarhică a Bisericii- Credincioșii laici- Viața consacrată
1.3. Definierea noțiunilor fundamentale referitoare la viața veșnică	<ul style="list-style-type: none">- Judecata particulară: cerul, iadul, purgatorul- Judecata universală
1.4. Analizarea semnificației împărtășirii sfinților	<ul style="list-style-type: none">- Împărtășirea bunurilor spirituale- Comuniunea Bisericii din cer și de pe pământ- Maria, Mama lui Cristos și a Bisericii

2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini cotidiene din perspectiva învățaturii Bisericii

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Prezentarea modului în care Bisericii i s-a încredințat puterea de a ierta păcatele	<ul style="list-style-type: none">- Un singur Botez spre iertarea păcatelor- Misiunea Bisericii de a ierta păcatele în virtutea „puterii cheilor”
2.2. Analizarea atitudinii pe care creștinii o au în fața morții, potrivit învățaturii Bisericii	<ul style="list-style-type: none">- Învierea lui Cristos și a noastră- Sensul morții creștine

3. Utilizarea corectă a terminologiei specifice limbajului religios

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Folosirea corectă a limbajului teologic în prezentarea trăsăturilor esențiale ale Bisericii și ale misiunii ei	<ul style="list-style-type: none">- Biserica este una- Biserica este sfântă- Biserica este catolică- Biserica este apostolică
3.2. Explicarea misterului Bisericii, utilizând adecvat termenii de specialitate	<ul style="list-style-type: none">- Biserica în planul lui Dumnezeu- Originea, întemeierea și misiunea Bisericii- Misterul Bisericii- Biserica – popor al lui Dumnezeu- Biserica – Trupul lui Cristos și Templul Duhului Sfânt

UNITĂȚI DE CONȚINUT

Credința în Duhul Sfânt

- Numele, denumirile și simbolurile Duhului Sfânt
- Prezența Duhului Sfânt în Sfânta Scriptură
- Prezența Duhului Sfânt în Tradiția Bisericii
- Prezența Duhului Sfânt în Magisteriul Bisericii
- Prezența Duhului Sfânt în Liturgia sacramentală
- Prezența Duhului Sfânt în rugăciune
- Prezența Duhului Sfânt în carismele și slujirile din Biserică
- Prezența Duhului Sfânt în semnele vieții apostolice și misionare

Biserica lui Isus Cristos

- Biserica în planul lui Dumnezeu
- Originea, întemeierea și misiunea Bisericii
- Misterul Bisericii
- Biserica – popor al lui Dumnezeu
- Biserica – Trupul lui Cristos și Templul Duhului Sfânt
- Biserica este una
- Biserica este sfântă
- Biserica este catolică
- Biserica este apostolică
- Constituția ierarhică a Bisericii
- Credincioșii laici
- Viața consacrată

Împărtășirea sfinților

- Împărtășirea bunurilor spirituale
- Comuniunea Bisericii din cer și de pe pământ
- Maria, Mama lui Cristos și a Bisericii

Iertarea păcatelor

- Un singur Botez spre iertarea păcatelor
- Misiunea Bisericii de a ierta păcatele în virtutea „puterii cheilor”

Învierea morților

- Învierea lui Cristos și a noastră
- Sensul morții creștine

Viața veșnică

- Judecata particulară: cerul, iadul, purgatorul
- Judecata universală

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară pentru disciplina *Catehism*, pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră lineară, având la bază adevărurile fundamentale cuprinse în crezul niceno-constantinopolitan. Construirea demersului didactic trebuie realizată din perspectiva competențelor specifice, cu respectarea structurii interne a dogmelor, a textelor biblice și patristice, precum și cu luarea în considerare a particularităților clasei și ale elevilor. În acest sens, conținuturile trebuie înțelese ca mijloace de realizare a finalităților disciplinei. De aici decurge necesitatea de a pune accent pe activitățile didactice de tip formativ, care presupun implicarea activă a elevilor în rezolvarea unor sarcini de învățare concrete.

În activitatea la clasă, profesorul va utiliza manualele ca instrumente de lucru flexibile și adaptabile nevoilor concrete ale grupului de elevi cu care lucrează. Principala sursă de documentare pentru elevi va rămâne Catehismul Bisericii Catolice, utilizându-se ca materiale auxiliare texte din Sfânta Scriptură și din scrierile sfinților părinți. Alegerea acestor texte se va face pe baza criteriilor de accesibilitate și de varietate.

Pe lângă metodele tradiționale de predare-învățare (dialogul, expunerea, explicația), în activitatea la clasă profesorul va folosi metode și strategii precum: dezbateră pe teme fundamentale de dogmatică, argumentarea biblică și patristică, utilizarea calculatorului și a altor mijloace audio-vizuale pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații sau pentru documentarea pe o temă dată.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. De aceea ea trebuie să se realizeze ca evaluare continuă, formativă, urmărind atât cunoașterea de către elevi a principalelor adevăruri de credință, precum și interpretarea unor fapte și fenomene cotidiene în lumina învățurii Bisericii. Având în vedere faptul că o eficiență sporită a învățării poate fi asigurată și prin diversificarea tipurilor de evaluare aplicate în procesul didactic, evaluarea va fi asigurată de profesor prin diferite forme, metode și tehnici, în condiții de comunicare interactivă. Pentru a-i motiva pe elevi, se vor utiliza metode și instrumente complementare de evaluare: observarea sistematică a comportamentului elevilor, portofoliul, autoevaluarea.

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *** *Catehismul Bisericii Catolice*, Ed. ARCB, București, 1993.
2. *** *Catehismul Bisericii Catolice – Compendiu*, Ed. Presa Bună, Iași, 2006.
3. *** *Credința catolică – cateheză pentru adulți*, Ed. ARCB, București, 1991.
4. Pal, V., *Etica creștină*, Editura Liceului catolic, București, 1999.
5. Ratzinger J., *Zur Gemeinschaft gerufen*, Ed. Paoline, 1991. (Traducerea în limba română de Pr. Petru Ioan Puiu și Pr. Ioan Mitrofan, *Biserica – Chemare și misiune*, Ed. Aridia, Blaj, 2005).